

TÜRKİYE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ DERNEĞİ’NİN TBMM DEPREM KOMİSYONUNA GÖNDERMİŞ OLDUĞU AÇIKLAMA METNİ (22.12.2020)

Türkiye Deprem Mühendisliği Derneği (TDMD), Ankara Valiliğinin 10.02.2009 tarih ve 1139 sayılı kararıyla kurulmuştur.

Derneğimizin 5253 sayılı Dernekler Kanunu’nun 28. Maddesi uyarınca “Türkiye” ibaresinin ilave edilmesi için yapılan başvuru İç İşleri Bakanlığı’nın 05.08.2011 tarih ve 2667 sayılı olurları ile uygun görülmüş ve Ankara Valiliğinin 18 Ağustos 2011 tarih ve 4367 sayılı yazısı ile onaylanmıştır.

TDMD, deprem konularında Türkiye ismini kullanmaya yetkili resmi tek sivil toplum kuruluşu olup, dünyada deprem mühendisliği alanında en önemli resmi çatı kuruluş olan Uluslararası Deprem Mühendisliği Birliği’nde (International Association for Earthquake Engineering, IAEE) nezdinde bağlı üye olarak oy hakkı bulunan ve Türkiye’yi temsil eden tek resmi sivil toplum kuruluşudur.

Derneğimiz, ülke çapında deprem zararlarının azaltılması amacıyla faaliyette bulunan meslek insanlarını bir araya getiren bir sivil toplum kuruluşudur. İnşaat, jeoloji ve jeofizik mühendisleri, mimarlar, şehir ve bölge planlamacıları, iktisatçılar ve sosyal bilim uzmanlarını bünyesinde toplamaktadır. Halen 10’u kurumsal olmak üzere 233 üyesi bulunmaktadır. Üyelerinin önemli bir kısmı yurt içi ve yurt dışında deprem ve mühendisliği ile sismoloji konularında çalışan bilim insanlarından oluşmaktadır.

Derneğimizin başlıca amaçları aşağıda özetlenmiştir:

- Uluslararası Deprem Mühendisliği Birliği (IAEE) gibi uluslararası mesleki kuruluş ve organlarda Türkiye’yi temsil etmek,
- Deprem mühendisliği alanındaki yeni gelişmeleri ülkemize aktarmak ve tanıtmak,
- Türkiye’de deprem mühendisliği konularında araştırma veya geliştirmeler yapan araştırmacı ve uygulamacıları bir araya getirerek işbirliği imkanlarını geliştirmek,
- Deprem riskinin belirlenmesi ve zararlarının azaltılması konularında ülke içi ve dışındaki tüm ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak,
- Periyodik olarak ülke çapında deprem mühendisliği konferansları düzenlemek, uluslararası seminer, sempozyum, ve diğer meslek toplantılarına ev sahipliği yapmak,
- Deprem yönetmeliklerinin güncellenmesi ile ilgili çalışmalara katkı sağlamak,
- Depremlere ilişkin konularda meslek insanları ve halka yönelik kurs ve seminerler düzenlemek, halkın bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesine katkıda bulunmak.

TDMD, kurulduğu günden bugüne kadar deprem mühendisliği ve sismoloji alanlarında farkındalığı arttırmak amacıyla 2 yılda bir “Deprem Mühendisliği ve Sismoloji” konulu ulusal ve uluslararası konferanslar düzenlemekte ve konferans bildiri kitapları yayınlamaktadır. Söz konusu konferanslarının her defasında ayrı bir kentte yapılmasını temel bir prensip olarak kabul etmiştir. Bu konferanslardan sonra ayrıca iki farklı uluslararası çalıştay gerçekleştirilerek deprem

konusunda uluslararası saygın bilim adamlarını bir araya getirmiş ve bu çalışmalarla ilgili basılı kitaplar çıkartmıştır.

Depreme karşı alınabilecek önlemlerin ve deprem zararlarının en aza indirilmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla kurulan Meclis Araştırması Komisyonu'na; Türkiye'nin depremselliği alanında yapılan çalışmalar başta olmak üzere depreme karşı alınan önlemler ve alınması gereken tedbirlere yönelik değerlendirmelerimiz ve konuya ilişkin Derneğimizce yürütülmekte olan ya da planlanan çalışmalar ve önerilerimiz hakkında özet bilgiler aşağıda verilmektedir:

Türkiye aktif fay zonları ve sismotektonik özellikleri nedeniyle her zaman büyük depreme bağlı doğal afet tehlikeleriyle karşı karşıya bulunan bir ülkedir. Kısaca bir "deprem ülkesi"dir. Bu konumu ve yüksek fiziksel ve sosyal zarar görebilirliği nedeniyle, geçmişte, depreme bağlı doğal afetler sonucunda büyük ölçüde, can kayıpları, yaralanmalar ve mal kayıpları ile karşılaşmıştır. Özellikle 17 Ağustos 1999'ta meydana gelen, 7.4 büyüklüğündeki Kocaeli ve 12 Kasım 1999 tarihinde meydana gelen, 7.2 büyüklüğündeki Düzce depremi Türkiye'deki doğal afet tehlikesini ve buna bağlı risklerin önemini gündeme taşımış ve adeta bir milat niteliğindedir. Bu tarihten sonra afet zararlarını önleyici veya azaltıcı yasal çerçeve ve buna ilişkin politikaların hız kazandığı bir dönem olmuştur. Bununla alakalı olarak oluşturulan afet yönetimine ilişkin yasal mevzuat ile zarar azaltma, hazırlıklı olma, olaylara müdahale ve daimi iskan aşamaları ile ilgili olarak hem yerel ve hem de merkezi düzeyde yapılması gereken faaliyeti düzenleyen, bir çok yasa, tüzük, yönetmelik, tebliğ vb. gibi yasal araçlar geliştirilmiştir. Ancak, bu süreçler boyunca meydana gelen 2003 Tunceli-Pülümür (Ms=6.2), 2003 Bingöl (Ms=6.4), 2010 Elazığ-Karakoçan (Ml=6.0), 2011 Erciş-Van (Mw=7.2) ve son olarak 2020 yılında 24 Ocak Elazığ-Sivrice (Mw=6.8) ile 30 Ekim Ege Denizi (İzmir) (Mw=6.6) depremleri, afet yönetimi sorununun henüz tam olarak çözülmesi konusunda tüm düzenlemelerin ve kurumsal yapılanmaların bir sistem yaklaşımı ile ortaya çıkan sorunların altında yatan ana nedenleri ortadan kaldırmada akılcı ve kalıcı çözümler üretme konusunda eksikliklerin olduğunu göstermektedir. Akılda tutulması gereken husus, afet zararlarını asgariye indirecek yasal ve idari araçların eksiksiz yerine getirilmesi halinde dahi bunun sonuçlarının ancak zamana yayılmış tarzda ileride gözlemleneceği gerçeğidir. Bunun için bünyesinde afet ve deprem konusunda her türlü uzman bulunduran, yasal ve idari süreçleri yönetebilecek AFAD gibi bir çatı kuruluşun şemsiyesi altında çalışmaların tek elden yapılması gerekmektedir. TDMD gibi konuyla ilgili olarak ülkemizi yurt içinde ve yurt dışında temsil eden STK ve diğer kuruluşların bu açıdan AFAD'a her konuda destek vermesinin uygun olacağını düşünmekteyiz.

Ülkemizde yukarıda bahsedildiği gibi depremler sonrasında gördüğümüz yıkım, kayıp ve manzaralar maalesef değişmemektedir. Bunun aslında en önemli sebeplerinden biri, her depremden sonra en üst seviyeye çıkan ancak depremden birkaç ay sonra neredeyse tamamen ortadan kalkan toplumsal farkındalığımız ve mevzuatın uygulanmasındaki kusurlardır. Bu tür olaylara ilk reaksiyonu çok iyi vermemize rağmen, afet yönetiminin en önemli aşamalarından biri olan afet öncesi planlama ve zarar azaltma çalışmalarına yeterince önem vermemekteyiz. Bir başka deyişle, bir deprem olduktan sonra sanki her şey bitmiş gibi davranmak yerine bir sonraki depremin olacağını bilerek planlamamızı buna göre yapmamız gerekiyor. Bu konudaki

en büyük engelimiz tabii ki mali ve ekonomik gerçeklerdir. Bu tür planlamalar için çok yüklü miktarda bütçeler gerekmekte olup, ülke olarak bu bütçeleri karşılamamız mümkün değildir. Deprem öncesi zarar azaltma için harcanan her TL, depremin yol açtığı kayıpların sonradan giderilmesine harcanacak 10 TL'dir. Örneğin İstanbul'daki 1 milyon binanın hepsini depreme dayanıklı hale getirmek için gereken bütçe ve iş gücünü sağlamamız mevcut koşullarda ulaşılabilir bir hedef değildir. Bu sorunun karşılığı olarak "önceliklendirme", yani ekonomik, stratejik, toplumsal, güvenlik, vb. açılardan daha önemli yapılardan başlayarak deprem açısından yapısal iyileştirmeyi kademeli gerçekleştirmeyi öneriyoruz. Yine İstanbul'dan örnek vermek gerekirse; 1 milyon bina içerisinde öncelikle altyapı, sağlık ve eğitim tesisleri ile deprem sonrası hemen kullanımı gereken resmi binaları depreme dayanıklı hale getirmek mantıklı bir çözüm olacaktır. Bu konuda çalışmalar da zaten yapılmaktadır. Kendi imal ettiğimiz binaları daha sonra onca masrafı göze alıp güçlendirmek zorunda kalıyoruz? Bunları ilk yatırım kademesindeyken teknoloji ve bilimin gösterdiği şekilde inşa edip Avrupa'da olduğu gibi yüzlerce yıl kullanacak şekilde toplumun hizmetine sunmuyoruz? Sualin cevabının sadece teknolojik olmadığı aşikârdır.

Kentsel dönüşüm teorik olarak çok daha güvenli bir yapı stokunu hedeflese de, bu amacın dışında uygulamaların yapıldığı da görülmektedir. Bu durum depreme karşı gerçekten dayanıksız bina stokunun belirlenip iyileştirilmesi yolunda bir engel teşkil etmektedir çünkü yeni bina stoku daha iyi kalitede olsa dahi bulunduğu yer itibarıyla probleme çözüm getirmekten uzaktır. Gerek tekil yapıları içeren gerekse bölgesel kentsel dönüşüm uygulamalarında doğru kararların alınması için saha verisinin detaylı bir şekilde elde edilmesi, veri analizinin uzman kişiler veya kurumlar tarafından yapılması ve ortaya çıkan sonuçların tarafsız birimler tarafından değerlendirilmesi gerekmektedir. Deprem tehlikesinin fazla olduğu bilinen bölgelerde eğer yapı stoku ile ilgili bir zayıflık da mevcut ise bu tür bölgeler deprem riski açısından kritik demektir. Bu bağlamda, buna benzer yüksek riskli bölgelerin belirlenmesi ve kentsel dönüşüm çalışmalarının gelişigüzel her yerde değil, deprem riski açısından yüksek bölgelerde yapılması gerekmektedir.

Ülkemizde deprem riski altında bulunan bölgelerdeki yapılar iki ayrı grupta yer almaktadır. Yeni yapılacak olan ve hâlihazırda bulunan yapılar. Türkiye Deprem Tehlike Haritası ve Deprem Yönetmeliği çok yakın geçmişte yenilenmiştir. Dolayısıyla deprem bölgelerinde ileride yapılacak yapıların depreme dayanıklı tasarımı için gereken altyapı hazır olup, tasarım ve inşaat aşamasında sağlanması gereken tek adım güvenilir tasarım, imalat ve denetim mekanizmalarıdır. Bu mekanizmaların şeffaf, denetlenebilir ve sürdürülebilir olması gerekmektedir. Hâlihazırda kimi yapılar için alana-özel risk tespiti yapılmalıdır. Hızlı risk tespiti için mevzuat bulunmaktadır. Ancak, yapı stokunun gelecek olası depremlerdeki durumunun analizi için, hızlı risk tespitinden ziyade bölgeye-özel risk analizleri yapılmalıdır. Deprem bölgelerinde senaryo depremlerde açığa çıkabilecek bölgeye-özü yer hareketlerinden yola çıkarak yapılardaki hasar ile can kayıpları ve diğer ekonomik kayıplar, depremler meydana gelmeden tahmin edilmelidir. İlerleyen bilgisayar teknolojileri ve hesaplama yöntemleri ile bu işlemler artık çok daha hızlı yapılabilmektedir. Bu tarz çalışmalar özellikle deprem tehlikesinin yüksek olduğu bazı bölgelerde Derneğimiz mensubu araştırmacılar tarafından bilimsel ve proje çalışmalarıyla uygulanmıştır. Ancak ülkemizde deprem tehlikesi ve riski yüksek olan tüm bölgelerde bu senaryo deprem yaklaşımı sistematik biçimde uygulanmalı ve olası depremler

altında ortaya çıkabilecek hasarlar, depremler olmadan evvel tahmin edilmelidir. Buna ilişkin olarak disiplinler arası bir yaklaşımla (Mühendisler, Planlamacılar, Mimarlar, Sosyal Bilimciler, Ekonomistler, Sağlık Bilimciler, Hukukçular, vb.) il bazında deprem master planlarına öncelik verilmelidir.

Son zamanlarda iklim değişikliği, salgın hastalıklar, göç, terör gibi hem ülkemizi hem de tüm dünyayı derinden etkileyen sorunlar yüzünden deprem ile ilgili toplumsal farkındalığımızda bir gerileme meydana gelmiştir. Bu durum, toplum ilgisinin ve ayrılan mali kaynakların daha çok bu tür sorunların çözümüne yönelmesine yol açmıştır. Ancak unutulmamalıdır ki dünyanın tektonik yapısında hiçbir değişiklik yoktur, bir başka deyişle ne kadar istemesek de büyük depremlerle günün birinde yüzleşmek durumunda kalacağımız aşikârdır. Ülkemiz olarak geçmişte yaşanan bu tür acı tecrübeleri yeniden yaşamamak için mevzuat, kurumlaşma politikaları, toplumsal bilinçlenme ve teknoloji uygulaması alanlarında yapılacak çok işimiz vardır. Bir kısmı başlatılmış olan bu ödevlerin hız kesmeden devam ettirilmesi, ülkemizi afetlere karşı daha dirençli hale getirecektir. Her zaman büyük depremleri yaşayabileceğimiz gerçeğinden hareketle, her afetten sonra yara sarma anlayışı yerine, bilim ve teknolojinin yardımıyla yerine getirilecek olan asli görev ve sorumlulukların deprem yaşanmadan önce alınacak önlemlerde saklı olduğu unutulmamalıdır. Bu durumda hedefimiz, o gün gelene kadar hazırlıklarımızı mümkün olduğunca tamamlamak ve depreme karşı hazır ve dirençli kentler yaratmak olmalıdır.

Sonuç olarak; 2009 yılında kurulduğu günden bu yana depremler konusunda disiplinlerarası katılımı hem ulusal hem de uluslararası platformlarda ülkemizi temsil eden sivil toplum kuruluşu olan Türkiye Deprem Mühendisliği Derneği, ülke çapında deprem zararlarının azaltılması amacıyla faaliyette bulunan meslek insanlarını bir araya getiren bir sivil toplum kuruluşudur. Bünyesinde deprem mühendisliği konularında çalışmalar yapan araştırmacı ve uygulamacı olan inşaat, jeoloji ve jeofizik mühendislerini, mimarları, şehir ve bölge planlamacılarını, iktisatçıları ve sosyal bilim uzmanlarını barındırmaktadır. Dernek olarak, ülkemizde deprem güvenliğini sağlamaya yönelik tüm çalışmalarda, ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte çalışmaya hazır olduğumuzu belirtiriz.

Saygılarımızla,

TDMD Yönetim Kurulu

İletişim:

Atatürk Bulvarı, No:151 / 507, Bakanlıklar, 06650, Çankaya /Ankara

Tel: (+90) 312 297 73 28/131 & Tel/Fax : (+90) 312 210 1328

www.tdmd.org.tr / tdmd@tdmd.org.tr